

den Forstand, at han ingen Løn faaer, men han lønnes blot ikke ved Statens Foranstaltning. — Naar det samme ærede Medlem meente, at Sognemenighederne vilde undergraves ved Valgmenighederne, saa havde den ærede Minister fuldstændigt Ret i at benægte, at der var nogen Grund til at befrygte dette. Sognemenighederne ere jo egentligt allerede ophævede ved Loven om Sognebaandets Løsning, thi man har ved den erkjendt, at de Grøfter og Grændsestene, som stille Sognene fra hverandre, ikke tillige bør danne Grændserne mellem Menighederne, men at disse bør kunne samle sig frit, ligegyldigt om Medlemmerne høre til eet eller flere Sogne. Derved er jo ogsaa det naturlige Forhold opstaaet, at de, der virkelig staae i et aandeligt Samsund med hinanden, samle sig i et Menighedsfamsund. Jeg kan altsaa ikke erkjende, at den her foreslaaede lille Udvidelse af Sognebaandets Løsning kan undergrave Sognemenighederne. Fristelsen til at træde ind i en Frimenighed vil for vor Almue, der i Reglen er noget paaholdende, og som heller ikke har Evne til at offre Meget, naar der ikke er stærk Trang tilstede, ikke være meget stor, thi det vil ikke være billigt at være Medlem af disse Menigheder. De Misforhold, som det ærede Medlem foreskillede sig, at der kunde opstaae med Hensyn til Skolevæsenet, maa jeg tilstaae, at jeg aldeles ikke kan pine. Med Hensyn til Skolevæsenet vil der blive at forholde paa samme Maade som hidtil, og det maa dog derhos formeentligt eengang, som jeg haaber om ikke meget lang Tid, komme til en fuldstændig Adskillelse mellem Skolen og Kirken, og saa vil dette Forhold i alt Fald aldeles ikke medføre nogen Vanskelighed.

Naar det samme ærede Medlem endeligt — jeg tør ikke opholde Forsamlingen længere — fraraaede at tage politiske Hensyn i denne Sag, saa kan jeg jo paa en vis Maade give ham Ret deri. Jeg troer ligesom han, at man ikke skal vedtage en daarlige Lov for at beholde et godt Ministerium, og jeg troer heller ikke, at man skal forfaste en god Lov for at styrte et slet Ministerium. Men der ligger mellem disse to Tilfælde en Mængde af Grader, og det kunde dog nok være, at det med Hensyn

til Afgjørelsen af det Spørgsmaal, om en foreslaaet Lov er mere eller mindre paatrængende nødvendig, kan have en fuldkomment berettiget Indflydelse paa Afstemningen, i hvilket Forhold Regjeringen stiller sig til samme. Ingen maa ganske vist af politiske Hensyn stemme imod Samvittighed og Overbeviisning, som det jo er vor Pligt at følge ved vore Afstemninger her, men, naar det ikke er usoreneligt med Samvittighed og Overbeviisning enten at vedtage eller at forfaste et Lovforslag, saa er et politisk Hensyn til de Følger, som en saadan Afgjørelse kan føre med sig, sandeligt ogsaa berettiget. Men der er jo ogsaa andre politiske Hensyn, der kunne have nogen Indflydelse paa denne Sag, end netop dette ene nu nævnte. Der ligger for mig her paa Bordet et Skrift, som netop i disse Dage er udgivet af den ærede Afd. Landssthingsmand for Kjøbenhavn (Pehmann). I dette Skrift — det er et Foredrag — siger det ærede Medlem med fuld Føie, at han troer at skylde Retsærdigheden at nævne, at den nationale Bevægelse her i Landet er bleven ikke lidet fremhjulpen ved den vækkende Indflydelse af de saakaldte Grundtvigianere, om hvis politiske og kirkelige Anskuelser der vel kan være forskjellige Meninger, men som i alt Fald have viist, at de ere stærkt bevægede af den nationale Aand, og som have en mærkelig Evne til at virke paa Almuen. Jeg finder, at, naar dette, som jeg troer med Sandhed, kan siges om den Retning, fra hvem dette Lovforslag nærmest stammer, og for hvis Skyld det idetmindste i dette Dieblif bliver til, saa kan der gjerne ved Afgjørelsen komme et Bevilligheds- og et Taknemmelighedshensyn mod denne Retning, med et Duffte om, at den fremdeles maa udbrede sig, forsaavidt den virkelig har den Sjælens Evne at kunne vække vor ellers ofte sløve og i national Henseende ganske ligegyldige Almue. Det er ganske vist, at politiske Hensyn kunne have bevæget forskjellige af de Mænd, der have fremmet denne Sag saa vidt, som den nu er, til at understøtte den; men er det da ikke ogsaa ganske naturligt, at navnlig de Mænd, der tilhøre Almuen, om de end ikke selv føle den Trang, hvorom der her er Tale, dog erkjende, at den er tilstede i deres egen Standskreds, og at de see en Tilfidesættelse